Ympäristövaliokunta

Viite: HE 175/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2027

# LVM:n lausunto: Talousarvioesitys vuodelle 2027

Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan (pääluokka 31) määrärahat vuoden 2027 talousarvioesityksessä ovat 3,726 miljardia euroa, mikä on 210,3 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuoden 2026 varsinaisessa talousarviossa. Merkittävä osa hallinnonalan määrärahoista osoitetaan väyläverkon kehittämiseen ja korjausvelan kasvun torjumiseen.

Liikenne- ja viestintäverkoille (31.10) ehdotetaan 2,07 miljardin euron määrärahaa, joka on 115,9 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuoden 2026 varsinaisessa talousarviossa.

Perusväylänpidon momentin 31.10.20 määräraha 1,285 miljardia euroa on lähes linjassa vastapäivitettyyn valtakunnalliseen liikennejärjestelmäsuunnitelmaan (Liikenne 12 -suunnitelma) nähden, joskin siitä on osoitettu merkittävästi määrärahaa erikseen nimetyille hankkeille. Perusväylänpidon määräraha laskee 147 miljoonaa euroa vuodesta 2026. Määrärahan supistuminen johtuu suurimmalta osaltaan siitä, että hallituksen investointiohjelman korjausvelkaraha pienenee 118 miljoonaa euroa vuodesta 2026. Kevään 2026 kehysriihen säästöpäätösten mukaisesti perusväylänpidon määrärahataso vähenee 30 miljoonaa euroa. Lisäksi vuoden 2026 määrärahaan sisältyi 19,4 miljoonaa euroa valtiovarainvaliokunnan kertaluonteisia lisäyksiä. Edellä todettuja suurimpia vähennyksiä kompensoivat kuitenkin mm. seuraavat lisäykset hallituksen investointiohjelmasta: 13,1 miljoonaa euroa Itä-Suomen pieniin kohteisiin (Suonenjoki, Heinävesi, Juuka), 8 miljoonaa euroa Valtatien 2 parantamiseen Humppilan kohdalla, 6 miljoonaa euroa Kantatien 51 Kelan risteykseen ja 4 miljoonaa euroa Valtatien 22 liittymäjärjestelyihin ja junaradan alitukseen Pyhänselän suurteollisuusalueen kohdalla Muhoksella.

Väyläverkon kehittämismomentin 31.10.77 määräraha on 595,2 miljoonaa euroa, mikä on 72,4 miljoonaa euroa enemmän kuin vuoden 2026 varsinaisessa talousarviossa. Vuonna 2027 ehdotetaan aloitettavaksi neljä uutta tiehanketta hallituksen investointiohjelmasta, joiden valtuudet ovat yhteensä 85,5 miljoonaa euroa:

- Vt 8 leventäminen välillä Bäckliden—Brännbacken, valtuus 19 miljoonaa euroa
- Vt 9 parantaminen Ylämyllyn kohdalla, valtuus 49 miljoonaa euroa
- Vt 13 parantaminen välillä Savitaipale—Lemi, valtuus 14,5 miljoonaa euroa
- Vt 21 suunnittelu välillä Tornio—Kolari, valtuus 3 milj. euroa.

Uutena hallituksen investointiohjelmasta rahoitettavana vesiväylähankkeena ehdotetaan 18 miljoonan euron valtuutta Loviisan meriväylän syventämiseen. Digiradan toteutusvaiheen jatkamiseen ehdotetaan 655 milj. euron valtuutta ns. normaalista kehysrahoituksesta. Seuraaville jo käynnissä oleville hankkeille ehdotetaan valtuuksien korotuksia hallituksen investointiohjelman rahoituksella:

- Karjalan radan kehittäminen -hankkeen laajentaminen, 59 miljoonan euron valtuuden korotus 149 miljoonaan euroon
- Eurooppalaisen raideleveyden ratayhteyksien suunnitteluhankkeen laajentaminen, 46 miljoonan euron valtuuden korotus 107 miljoonaan euroon.
- Kantatie 67 ja Valtatie 19 Kivisaari—Atria, 6 miljoonan euron valtuuden korotus 17 miljoonaan euroon vastaamaan kustannusarvion nousua.

Vuonna 2027 on käynnissä 25 tiehanketta, 13 ratahanketta, 3 vesiväylähanketta (sisältäen uuden jäänmurtajan rakentamisen) ja 6 suunnitteluhanketta. Hallituksen määräaikaisesta investointiohjelmasta on tämän jälkeen tehty talousarviopäätöksiä n. 3,2 miljardin euron edestä sekä 385 milj. euron ehdollinen päätös Länsiradasta. Kokonaisuudessaan ohjelma kehysriihen laajennuksen jälkeen on n. 3,6 miljardia euroa liikenneinfrastruktuurihankkeiden osalta.

Kaupunkien joukkoliikennehankkeiden valtionavustuksiin momentille 31.10.30 esitetään 104,075 miljoonan euron määrärahaa vuodelle 2027. Turun Kupittaan joukkoliikennekannen avustamiseen ehdotetaan MAL-sopimuksen mukaisesti enintään 6,75 miljoonan euron valtuutta. Lisäksi MAL-sopimuksen mukaiseen Helsingin juna- ja metroasemien peruskorjaukseen ehdotetaan 14,3 miljoonan euron valtuuden korotusta enintään 29,3 miljoonaan euroon. Edellä todettujen hankkeiden lisäksi vuonna 2027 avustettavina kaupunkien joukkoliikennehankkeina jatkuvat aiemmin myönnettyjen valtuuksien mukaisesti Länsi-Helsingin pikaraitioteiden suunnittelu ja rakentaminen, Tampereen seudun raitioteiden suunnittelu ja rakentaminen, Vantaan ratikan rakentaminen ja Viikki—Malmi pikaraitiotien suunnittelu. MAL-sopimusten mukaiset hankkeet rahoitetaan hallituksen investointiohjelmasta.

Liikenteen ja viestinnän palveluilla turvataan liikennejärjestelmän toimivuutta ja turvallisuutta sekä luodaan edellytyksiä liikennejärjestelmän ja siihen liittyvien palvelujen kehittämiselle. Viestintäpalveluja ja viestintäverkkoja hyödynnetään merkittävässä osassa yhteiskunnan palveluiden tuottamisessa ja kulutuksessa. Liikenteen ja viestinnän palveluiden määrärahataso on vuonna 2027 noin 865 miljoonaa euroa, mikä on noin 81 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuonna 2026. Muutos vuoteen 2026 verrattuna aiheutuu pääosin Avustukset liikenteen ja viestinnän palveluihin -momentille 31.20.51 vuodelle 2026 myönnettyjen kertaluonteisten lisäyksien poistumisesta talousarviosta. Avustuksiin liikenteen ja viestinnän palveluihin ehdotetaan 25,4 miljoonaa euroa, joka on 94,3 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuonna 2026.

Julkisen henkilöliikenteen palvelujen ostoihin ja kehittämiseen momentille 31.20.21 ehdotetaan 129,7 miljoonaa euroa, joka sisältää 2,6 miljoonan euron lisäyksen junaliikenteen palvelujen ostoihin ja 2,5 miljoonan euron lisäyksen henkilöjunaliikenteen käynnistämiseen Tampereen ja Rauman välille. Saaristo- ja yhteysalusliikenteen ostoihin ja kehittämiseen momentille 31.20.20 ehdotetaan 17,9 miljoonaa euroa, mikä on 2 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuonna 2026.

Hallinnonalan virastojen toimintamenoihin ehdotetaan yhteensä 204,9 miljoonaa euroa. Hallitusohjelman mukaisia tuottavuusohjelman toimenpiteitä sekä muita vaalikauden aikana päätettyjä toimintamenosäästöjä on kohdistettu hallinnonalalle vuoteen 2027 mennessä yhteensä 37,9 miljoonaa euroa. Vuoden 2026 varsinaiseen talousarvioon verrattuna toimintamenosäästöt kasvavat 12,2 miljoonaa euroa.

## Ympäristönäkökohdat

Raideliikennehankkeilla (Karjalan rata ja MAL-sopimusten mukaiset hankkeet), joille talousarviossa osoitetaan valtuuksia tai valtuuksien korotuksia, voidaan odottaa olevan myönteisiä ilmastovaikutuksia siltä osin, kun ne edistävät kulkutapasiirtymää.

Talousarvioon ei sisälly tieliikenteen käyttövoimasiirtymää edistävää uutta rahoitusta. Keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelman (Kaisu) toimista romutuspalkkion toimeenpano jatkuu vuoden 2026 talousarviossa osoitetulla määrärahalla. Myös muihin Kaisussa suunniteltuihin liikenteen päästöjä vähentäviin toimiin VM:n, TEM:n ja YM:n hallinnonaloilla tulisi osoittaa rahoitusta, jotta pysyttäisiin EU:n taakanjakosektorin päästövähennysvelvoitteiden täyttämisen edellyttämässä tahdissa. Yli kolmasosa taakanjakosektorin päästöistä tulee liikenteestä. Kaisuun sisältyy myös EU:n sosiaalisella ilmastorahastolla toteutettavia toimia. Rahaston käytön valmistelu on Suomessa kesken, eikä määrärahaesityksiä ole vielä tehty.

Liikenne- ja viestintäministeriö tuo esiin, että perusväylänpidon rahoitukselliset haasteet heikentävät myös mahdollisuuksia tehdä ympäristömyötäisiä ratkaisuja, esimerkiksi erilaisia elinympäristöjä huomioivia hoitotoimenpiteitä väylien varsilla. Liikenne 12 -suunnitelman (2026–37) rahoitusohjelmassa tavoitellaan vuodesta 2030 merkittävää tasokorotusta perusväylänpitoon. Hallituksen määräaikaisen investointiohjelman korjausvelkaohjelma (yht. 568 miljoonaa euroa) päättyy vuonna 2026. Kehysriihessä 2026 vuosien 2027–2030 perusväylänpidon rahoitusta leikattiin noin 30 miljoonaa euroa vuosittain.

Niko-Matti Ronikonmäki, yksikön johtaja, tietopohja- ja kehittämisyksikkö